

**Міністерство освіти і науки
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка**

**Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки спеціальної та соціальної освіти**

ЗАТВЕРДЖУЮ

*Голова вченої ради
факультету педагогіки, психології та
мистецтв*

_____
Я. Галета

УХВАЛЕНО

*на засіданні кафедри педагогіки
спеціальної та соціальної освіти*

Завідувач кафедри

_____
А. Рацул

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ВИРОБНИЧОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

**ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Галузь знань:

01 Освіта/Педагогіка

Напрямок підготовки:

016 Спеціальна освіта

Курс навчання: IV-й.

Семестр: 8-й

Рекомендовано до друку методичною радою
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
(протокол № 2 від 8 червня 2022 р.).

Рецензенти:

Рацул О.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки спеціальної та соціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Кашуба Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки спеціальної та соціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Укладачі:

Завітренко Д. Ж., кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри педагогіки спеціальної та соціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Рацул А. Б., заслужений працівник освіти України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки спеціальної та соціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Нагорна О.В., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки спеціальної та соціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

З 13 Методичні рекомендації щодо організації та проведення виробничої логопедичної практики для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта / Завітренко Д. Ж., Рацул А. Б., Нагорна О. В. Кропивницький: ФОП Піскова М.А., 2022. 44 с.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Виробнича логопедична практика є інтегруючою ланкою теоретичної і практичної підготовки студентів, багатоаспектним й багатоцільовим етапом, що забезпечує їх професійну підготовку з основної спеціальності – дефектологія, кваліфікацією за фахом – дефектолог-вихователь шкільних, дошкільних та соціально-реабілітаційних закладів для осіб з розладами мовлення.

Логопедична практика студентів IV курсу проводиться у навчально-виховних комплексах (НВК) «дошкільний навчальний заклад-загальноосвітній навчальний заклад», діяльність якого провадиться відповідно до законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», інших нормативно-правових актів. Найважливішими ланками в системі освітньо-професійної підготовки логопедів є два види педагогічної практики студентів IV курсу: 1) у ДНЗ для дітей з порушеннями мовлення (спеціальних дитячих садках, логопедичних групах, дитячих корекційних і реабілітаційних центрах), 2) у ЗНЗ для дітей з порушеннями мовлення (школах або класах для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, логопедичних пунктах, класах корекційно-розвиваючого навчання, дитячих корекційних і реабілітаційних центрах). Основним завданням НВК є створення умов для різнобічного розвитку дитини дошкільного віку, учня, формування гармонійної особистості, збереження фізичного і психічного здоров'я.

Корекція мовленнєвих порушень — є одним з найбільш складних видів комплексної медико-психолого-педагогічної допомоги дітям як дошкільного так і шкільного віку. Тому, вирішення питань організації навчання і виховання таких дітей, потребує забезпечення неперервного корекційно-педагогічного процесу на основі комплексного підходу, який передбачає координацію педагогічних, психологічних й медичних впливів, реалізація яких можлива тільки в умовах НВК. Перевагами НВК є забезпечення індивідуального підходу з можливістю простежити індивідуальний шлях розвитку дитини з порушеннями мовлення упродовж дошкільного і шкільного дитинства.

Це вимагає організації дефектологічної практики в дошкільних логопедичних групах (3 тижні) й з дітьми шкільного віку (3 тижні) НВК, що відповідає засадам професійної підготовки дефектолога-вихователя шкільних, дошкільних та соціально-реабілітаційних закладів для осіб з розладами мовлення у педагогічному ВНЗ.

Мета практики – оволодіння системою професійних педагогічних знань, умінь і навичок як основних складових змісту діяльності логопеда, а саме оволодіння корекційно-логопедичними і психолого-педагогічними технологіями діагностики, профілактики, навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення.

Система організації і проведення педагогічної практики студентів включає ряд підсистем: загальнопедагогічну, загальнопсихологічну, логопедичну, спеціальнопсихологічну, методичну, технологічну і науково-дослідну. Реалізація змісту вказаних підсистем в ході педагогічної практики у НВК спрямована на формування наступних комплексів умінь:

1. *Комплекс змістовно-інформаційних умінь.*
2. *Комплекс операційно-діяльнісних умінь.*
3. *Комплекс рефлексивних умінь.*

Завдання виробничої педагогічної практики студентів IV курсу у НВК:

- включити студента в основні види практичної діяльності логопеда;
- створити умови для закріплення, поглиблення, вдосконалення

теоретичних знань з курсів "Логопедія", "Спеціальна педагогіка", „Спеціальна психологія", "Психопатологія дитячого віку", "Загальної педагогіки" та інших суміжних дисциплін, а також умінь і навичок здобутих в період навчання і проходження попередніх практик й виховання творчого підходу до здійснення психолого-педагогічної діяльності;

— створити умови для розвитку навичок синтезу інформації з різних наук й інтегрування теоретичних знань зі спеціальності й загальнопедагогічних дисциплін при організації навчально-виховного процесу з дітьми із порушеннями мовлення й проведенні експерименту у рамках науково-дослідної роботи студентів (при підготовці курсових і дипломних робіт) й стимуляція інтересу до науково-дослідної роботи й розвиток умінь її проведення;

— формування спеціальних професійно-педагогічних умінь й особистісних якостей логопеда у процесі оволодіння умінь практичного застосування одержаних знань в логопедичній і психологічній роботі з контингентом НВК, з організацією діяльності в спеціальних групах та практичною реалізацією комплексного підходу до подолання мовленнєвих порушень.

— в процесі педагогічної практики з дітьми з порушеннями мовлення у студентів формуються і удосконалюються різні професійно-педагогічні **уміння**.

I. Комплекс змістовно-інформаційних умінь:

— здійснювати уточнення, закріплення і збагачення знань, набутих при вивченні навчальних дисциплін;

— застосовувати теоретико-методологічні знання в галузі логопедії і психології, а також суміжних наук в практичній роботі за основним і додатковим фахом з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення;

— реалізувати в практичній діяльності знання в галузі науково-методичних аспектів вивчених дисциплін, що входять у навчальний план.

2. Комплекс операційно-діяльнісних умінь:

А. В практичній роботі з дисциплін „Логопедія” („Спеціальна педагогіка”):

— проводити логопедичне обстеження мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку, аналізувати його результати й діагностувати виявлені відхилення в розвитку мовлення;

— здійснювати перспективне і поточне планування змісту всіх видів логопедичної роботи (перспективний план логопедичної роботи з групою, плани окремих фронтальних й індивідуальних занять) в логопедичних групах різного типу (для дітей із ЗНМ, із ФФНМ, заїкуванням);

— визначати і реалізовувати у взаємозв'язку навчально-корекційні, розвиваючі і виховні завдання, використовуючи різноманітні прийоми психолого-педагогічного впливу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку з порушеннями в мовленнєвому розвитку;

— обґрунтовано вибирати і застосовувати методи, форми і прийоми подолання порушень мовленнєвої діяльності дітей у взаємозв'язку з іншими сторонами їх психічного розвитку;

— здійснювати методично правильний вибір словесного матеріалу, наочних і технічних засобів навчання дошкільників з мовленнєвими порушеннями; виготовляти демонстраційний і роздатковий дидактичний матеріал;

— володіти прийомами організації спільної роботи з психологами, вихователями, музичним керівником і іншими співробітниками НВК, а також батьками дітей;

— навчати батьків дітей з мовленнєвими порушеннями окремим корекційним прийомом;

— проводити пропаганду логопедичних знань серед вихователів і батьків, сприяти підвищенню їх педагогічної компетенції.

Б. В практичній роботі з дисципліни „Спеціальна психологія”:

— проводити психологічне обстеження пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку, аналізувати його результати і діагностувати виявлені відхилення у розвитку дітей;

— здійснювати перспективне і поточне планування змісту всіх видів психологічної роботи (перспективний план психологічної допомоги дітям, їх батькам, педагогам установи, плани фронтальних, підгрупових і індивідуальних коректувально-психологічних занять);

— визначати і реалізовувати завдання психологічного супроводу корекційної роботи, використовуючи різноманітні прийоми психологічної дії з урахуванням індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку з відхиленнями в мовленнєвому розвитку, специфіки їх соціальної ситуації розвитку;

— обґрунтовано вибирати і застосовувати методи, форми і прийоми подолання відхилень у поведінці й розвитку вищих психічних функцій дітей з порушеннями мовлення;

— здійснювати методично правильний вибір психологічних методик корекційного впливу, матеріалу, наочних і технічних засобів психологічної корекції порушених функцій у дошкільників з відхиленнями в мовленнєвому розвитку;

— виготовляти демонстраційний і роздатковий дидактичний матеріал для корекційних занять;

— володіти прийомами організації спільної роботи з психологами і педагогами НВК, батьками дітей з мовленнєвими порушеннями;

— сприяти підвищенню психологічної компетенції вихователів і батьків.

3. Комплекс рефлексивних умінь:

А. В практичній роботі з дисциплін „Логопедія” („Спеціальна педагогіка”):

— аналізувати хід і результати логопедичних занять;

— оцінювати ефективність взаємодії в роботі логопеда і психолога, логопеда і вихователя, логопеда і батьків;

— визначати логічно обґрунтовану структуру різних видів логопедичних занять;

— здійснювати адекватну оцінку власної логопедичної діяльності й студентів групи;

— вивчати, узагальнювати і адекватно оцінювати педагогічний досвід логопедів НВК;

— планувати і здійснювати заходи щодо підвищення власної педагогічної кваліфікації.

Б. В практичній роботі з дисципліни „Спеціальна психологія”:

— аналізувати хід і результати психокорекційних занять, взаємодії в роботі логопеда і психолога, логопеда і вихователя;

— виділяти логічно обґрунтовану структуру різних видів корекційно-психологічних занять;

— оцінювати ефективність різних форм взаємодії в роботі психолога з педагогами і батьками дітей;

— здійснювати адекватну оцінку власної корекційно-психологічної

діяльності й студентів групи ;

— навчати батьків дітей з мовленнєвими порушеннями окремим корекційно-психологічним прийомам;

— вивчати, аналізувати і узагальнювати професійний досвід психологів НВК;

— планувати і здійснювати заходи щодо підвищення власної професійної кваліфікації.

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ

I. Організація і управління діяльністю студентів у процесі педагогічної практики

1.1. Організація роботи й обов'язки студентів в період практики

У процесі практики можуть бути реалізовані різні варіанти її проведення. Важливо відзначити, що кожний студент може поєднувати практичну роботу як логопеда так і спеціального психолога. При цьому один вид діяльності стає основним навчальним навантаженням, а інший — додатковим. Ці види практичної діяльності студентів можуть здійснюватися в умовах різних освітніх закладів для дітей дошкільного і шкільного віку: в дошкільних навчальних закладах (ДНЗ) компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення, в логопедичних групах ДНЗ комбінованого типу, на дошкільних логопедичних пунктах НВК загальнорозвиваючого типу, в корекційно-діагностичних і реабілітаційних центрах та ін.

1. Педагогічна практика в НВК для дітей з порушеннями мовлення проходить 6 тижнів.

2. Для проведення практики студенти розподіляються до ДНЗ, ЗНЗ, НВК по 6-5 осіб в один заклад.

3. Керівництво і контроль за роботою студентів в період педагогічної практики здійснює факультетський керівник практики студентів IV курсу, груповий керівник, логопеди закладу.

4. Для проходження практики студенти розподіляються по 1-2 особи в групу.

5. Студенти працюють у НВК відповідно до індивідуальних планів і за розкладом робочого дня логопеда і психолога — по 4 години щоденно безпосередньо з дітьми і 2 години щоденно для їх методичної підготовки: розробки конспектів відкритих логопедичних і корекційно-розвивальних заходів, наочних і технічних засобів навчання; виготовлення демонстраційного й роздаткового дидактичного матеріалу;

6. Виробнича практика у НВК включає два основні етапи. На першому — проходить настановна конференція, відбувається перевірка методичної готовності студентів до проходження практики, студенти знайомляться із НВК й умовами та графіком роботи, студенти послідовно працюють у групах для дітей із ФФНМ, із ЗНМ і в групах для дітей із заїканням (залежно від того, які логопедичні групи функціонують на базі НВК). Порядок проходження практики в логопедичних групах може бути змінений з урахуванням конкретних умов НВК. На другому — працюють з дітьми молодшого шкільного віку з ОПМЗ, із НВЗНМ, із порушеннями писемного

мовлення та заїканням. Порядок проходження практики шкільному логопедичному пункті може бути змінений з урахуванням конкретних умов НВК. Проходить підсумкова конференція.

7. Студенти проводять фронтальні, підгрупові й індивідуальні логопедичні заняття у відповідних спеціальних групах.

8. Кожен студент проводять щодня по 6 занять з підгрупами дітей або індивідуально, одне з них — фронтальне. Загальна кількість залікових занять протягом практики складає — три залікові заняття з дітьми дошкільного віку й три — з дітьми молодшого шкільного віку.

9. Для проведення індивідуальних занять за студентами закріплюється по 4-6 дошкільників.

10. Індивідуальні заняття проводяться відповідно до розкладу логопеда та психолога, на роботу з кожною дитиною відводиться по 10-20 хвилин залежно від його вікових та індивідуальних особливостей, а також від стану мовлення. Одне з індивідуальних занять — залікове.

11. Студенти відвідують заняття логопеда й своїх однокурсників, беруть активну участь в їх аналізі. За час практики кожному студенту необхідно взяти участь в обговоренні 28-30 занять.

12. Аналіз занять, консультації логопедів, психологів і методиста практики проводяться залежно від розкладу занять і режиму дня даної групи дітей.

13. Студенти можуть брати участь в роботі педагогічних рад НВК, засіданнях методоб'єднань логопедів і психологів міста.

14. Студенти, що мають музичну освіту й грають на музичному інструменті (фортепіано), можуть проводити логоритмічні заняття з дітьми (за узгодженням з методистом, логопедами, психологами, адміністрацією НВК).

15. Рекомендується здійснювати творчий підхід при організації психолого-педагогічної практики студентів.

16. Проведення практики у НВК здійснюється як цілеспрямований варіативно-організований процес, що сприяє формуванню у студентів індивідуально педагогічного досвіду. Передбачається впровадження ряду варіантів проведення практики:

Варіант № 1:

— основне навчальне навантаження — практична робота у якості логопеда дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення;

— додаткова — робота у якості дефектолога, спеціального психолога дошкільного закладу, вихователя.

Варіант № 2:

— основне навчальне навантаження — практична робота у якості шкільного логопеда учнів початкових класів;

— додаткова — робота у якості дефектолога, спеціального психолога, вихователя продовженого дня.

Варіант № 3:

— основне навчальне навантаження практична робота у якості дефектолога у класах корекційно-розвиваючого навчання;

— додаткова — практична робота у якості логопеда, спеціального психолога у класі корекційно-розвиваючого навчання.

Варіант № 4:

— основне навчальне навантаження — практична робота у якості дефектолога з

дітьми дошкільного і шкільного віку у корекційних та реабілітаційних групах;
— додаткова – практична робота у якості логопеда, спеціального психолога з дітьми дошкільного і шкільного віку у корекційних та реабілітаційних групах.

17. Орієнтовний план проведення практики кожного дня:

а) Режимні моменти: робота з батьками (обговорення поведінки, мовлення вдома, домашніх завдань дітей та ін.).

б) Ранкова гімнастика, логопедична гімнастика: проведення артикуляційної, голосової, дихальної гімнастики та пальчикової.

в) Проведення та відвідування логопедичних занять: фронтальних (25-30 хв.), групових (15-30 хв.), індивідуальних (до 15-30 хв.);

г) Проведення та відвідування занять психологічної корекції поведінки (групові заняття до 40 хв., індивідуальні — до 20-30 хв.);

д) Проведення та відвідування занять психологічної корекції когнітивно-пізнавального розвитку (групові заняття до 40 хв., індивідуальні – до 20-30 хв.);

ж) Проведення та відвідування занять психологічної корекції емоційно-комунікативного розвитку дітей (групові заняття до 40 хв., індивідуальні – до 20-30 хв.);

з) Логопедичне обстеження дитини (1,5 год.), обробка та аналіз результатів (1 год.).

к) Психологічне (із застосуванням нейропсихологічних й психопатологічних методик) обстеження дитини (1,5 год.), обробка та аналіз результатів (1 год.).

л) Організація дозвілля з дітьми із обмеженими психофізичними можливостями (1 год.).

м) Самостійна науково-методична підготовка до занять (1 год.).

н) Консультативно-просвітницька робота з логопедами, дефектологами, батьками та вихователями (1 год.).

18. Студент організовує свою діяльність з урахуванням вимог і правил внутрішнього розпорядку НВК і графіка роботи логопеда.

19. Студент зобов'язаний виконати всі передбачені цією програмою навчальні завдання.

20. В період педагогічної практики студент повинен проявити себе як спеціаліст, який володіє необхідними теоретичними знаннями з дитячої і спеціальної психології, педагогіки, загальної та спеціальної методики української мови і логопедії, а також як компетентний фахівець — здатний мобілізувати в конкретній педагогічній ситуації наявні у нього знання й досвід.

Результати спостережень і самостійної роботи студент повинен відобразити в щоденнику по практиці.

21. На період практики один із студентів групизначається старостою. В його обов'язки входить контроль за відвідуванням студентів, загальна організація роботи, виконання доручень керівника практики.

22. Незадовільна оцінка з педагогічної практики означає невиконання навчального плану даного семестру.

1.2. Управління діяльністю студентів у процесі педагогічної практики

Керівництво полягає в розробці робочої програми виробничої логопедичної практики, організації бази практики, контролю, консультативно-методичній допомозі та оцінюванні практичної роботи студентів.

Обов'язки факультетського керівника логопедичної практики

Керівник педагогічної практики призначається з числа викладачів кафедри. В його обов'язки входить:

- планування, організація і оцінювання практики студентів ;
- складання проекту рапорту про розподіл студентів за базами практик;
- участь в обговоренні питань організації практики на засіданнях кафедри та на раді факультету;
- організація та проведення настановчої і підсумкової конференції за результатами проходження виробничої логопедичної практики;
- вибіркоче відвідування занять, проведених студентами;
- розробка пропозицій з удосконалення практики і прийняття заходів щодо усунення недоліків її організації;
- забезпечення вчасного оформлення документації;
- складання звіту за результатами проведення виробничої логопедичної практики.

Обов'язки групового керівника

Груповий керівник, він же методист із основної або додаткової спеціальності (призначається з числа викладачів кафедри):

- керує діяльністю студентів на одній із баз практики, встановлює зв'язок з освітньою установою, проводить інструктивно-методичну роботу з педагогами закладу;
- розподіляє студентів за групами, затверджує індивідуальні плани студентів, контролює їх виконання;
- забезпечує проведення студентами практичної роботи, вибіркоче присутній на заняттях, організовує їх колективне обговорення;
- організує відвідування студентами уроків і психокорекційних занять, проводить їх аналіз;
- складає план-графік проведення студентами бінарних уроків логопедичних й психокорекційних індивідуальних занять;
- організовує колективне обговорення проведених студентами відкритих заходів;
- оцінює практичну роботу студентів;
- проводить у ході практики методичні наради та семінари;
- аналізує звітну документацію студентів про роботу під час практики і спільно з факультетським керівником виставляє оцінку за практику. Підсумковий бал за виконання студентом програми практики має **комісійний** характер і розраховується як **середньозважена** оцінка з-поміж балів за окремі змістові модулі;
- надає науково-методичну допомогу співробітникам закладу, центру у проведенні роботи зі студентами.

Обов'язки логопеда

Учитель-логопед освітнього закладу повинен:

- ознайомити студентів з контингентом дітей з порушеннями мовлення, з планами роботи в усіх наявних групах;
- розподілити тематику логопедичних занять для проведення студентами в період педагогічної практики;
- надавати студентам необхідну методичну допомогу при проведенні логопедичного обстеження, планування роботи, підбору дидактичного матеріалу та ін.
- бути присутнім та брати участь в аналізі проведених студентами занять.

- забезпечити контроль за планомірною роботою студентів із виконання індивідуального плану.
- приймати участь у методичних об'єднаннях, проведених методистом.
- розробляти пропозиції щодо удосконалення практики.
- підготувати письмову характеристику на студентів під час їх роботи в даному закладі.

Обов'язки дефектолога-вихователя

Дефектолог-вихователь освітнього закладу:

- ознайомить студентів з планами роботи, проводить відкриті уроки, заняття з дітьми організовує їх колективне обговорення;
- знайомить студентів зі складом учнів класу або групи, їх особливими справами, відвідуваністю, дисципліною, результативністю;
- разом з методистом зі спеціальності планує і розподіляє теми уроків, занять, складає план-графік проведення роботи і залікових уроків студентами;
- закріплює за студентами по 2 учня для індивідуальної корекційної роботи;
- консультує студентів при підготовці їх до проведення уроків, занять, затверджує конспекти майбутніх уроків, занять;
- відвідує і аналізує уроки, заняття, що проводяться студентами;
- дає характеристику студентам і оцінку їх практичній роботі;
- вносить пропозиції з вдосконалення теоретичної і практичної підготовки студентів.

ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ (ЗА ВИДІЛЕНИМИ ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ)

Загальний бюджет навчального часу, відведеного на практику навчальним планом, розподіляється за змістовими модулями практики. Перелік змістових модулів практики визначається Державними стандартами освіти та обумовлюється програмовим змістом практики. Однойменний змістовий модуль містить завдання з певної навчальної дисципліни.

Схема розподілу загального бюджету навчального часу за змістовими модулями практики:

Таблиця 1.

№ п/п	Змістові модулі практики	Кількість кредитів ECTS:	Кількість балів за виконання програми практики (за 100-бальною шкалою)
1.	Логопедія (розробники)	3	100 балів
2.	Спеціальна педагогіка (розробники)	1	100 балів
3.	Спеціальна психологія (розробники)	1	100 балів
4.	Психопатологія (розробники)	1,5	100 балів
5.	Шкільна гігієна (розробники)	1	100 балів
6.	Загальна психологія (розробники)	0,5	100 балів

7.	Педагогіка (розробники)	1	100 балів
	Загальна кількість кредитів ECTS :	9	700 балів

Підсумковий бал за виконання студентом програми практики має **комісійний** характер і розраховується як **середньозважений** оцінка з-поміж балів за окремі змістові модулі.

Отримання студентом менше 60 балів (F, FX – за шкалою ECTS, «незадовільно» – за національною шкалою) принаймні за один змістовий модуль унеможливорює позитивне оцінювання результатів виконання ним програми практики в цілому.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З КОЖНОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЛОГОПЕДІЯ

Метою виробничої логопедичної практики у НВК з курсу “Логопедія” є визначення рівня професійної компетентності студентів до проведення діагностичної, колекційної, навчально-виховної і консультативної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку з ПМР та їх батьками. Основні завдання зі змістового модуля „Логопедія” спрямовані на формування умінь студентів:

— обґрунтовано обирати і застосовувати методи, форми і прийоми подолання порушень мовленнєвої діяльності дітей у взаємозв'язку з іншими сторонами їх психічного розвитку;

— здійснювати методично правильний вибір словесного матеріалу, наочних і технічних засобів навчання дошкільників з мовленнєвими порушеннями; виготовляти демонстраційний і роздатковий дидактичний матеріал;

— володіти прийомами організації спільної роботи з психологами, вихователями, музичним керівником і іншими співробітниками НВК, а також батьками дітей;

— навчати батьків дітей з мовленнєвими порушеннями окремим корекційним прийомам;

— проводити пропаганду логопедичних знань серед вихователів і батьків, сприяти підвищенню їх педагогічної компетенції;

— аналізувати хід і результати логопедичних занять;

— оцінювати ефективність взаємодії в роботі логопеда і психолога, логопеда і вихователя, логопеда і батьків;

— визначати логічно обґрунтовану структуру різних видів логопедичних занять.

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ НА 1-3 ТИЖНІ

1. Комплексне психолого-педагогічне вивчення контингенту логопедичної групи й складання мовного профілю групи (2 дитини в день). Схематична характеристика мовленнєвого профілю дітей дошкільного віку (див додаток 1).
2. Логопедичне обстеження дітей дошкільного віку з ПМР (ФП, ФФНМ, заїканням, ЗНМ, системним недорозвитком мовлення) і заповнення за результатами обстеження 15 індивідуальних логопедичних карток дітей з врахуванням нозології (див додаток 2).
3. Оформлення за результатами обстеження 15 логопедичних характеристик на дитину, використовуючи схему логопедичної характеристики (див. додаток 3.).
4. Розробка 15 індивідуальних програм на 2-3 навчально-корекційні періоди (за Програмою дошкільних освітніх закладів компенсуючого типу для дітей з порушеннями мовлення) (див. додаток 4.).
4. Розробка конспектів індивідуальних логопедичних занять і їх проведення із кожною дитиною (щодня 6).

5. Розробка конспектів і проведення фронтальних (підгрупових) логопедичних занять із дітьми логопедичної групи (1 щодня).
6. Проведення аналізу та самоаналізу проведених студентами групи відкритих логопедичних занять (див. додаток 5.).
7. Консультування батьків з використанням трьох основних форм роботи логопеда (див рис 1.). Груповому керівнику практики представити проведені з батьками заходи.

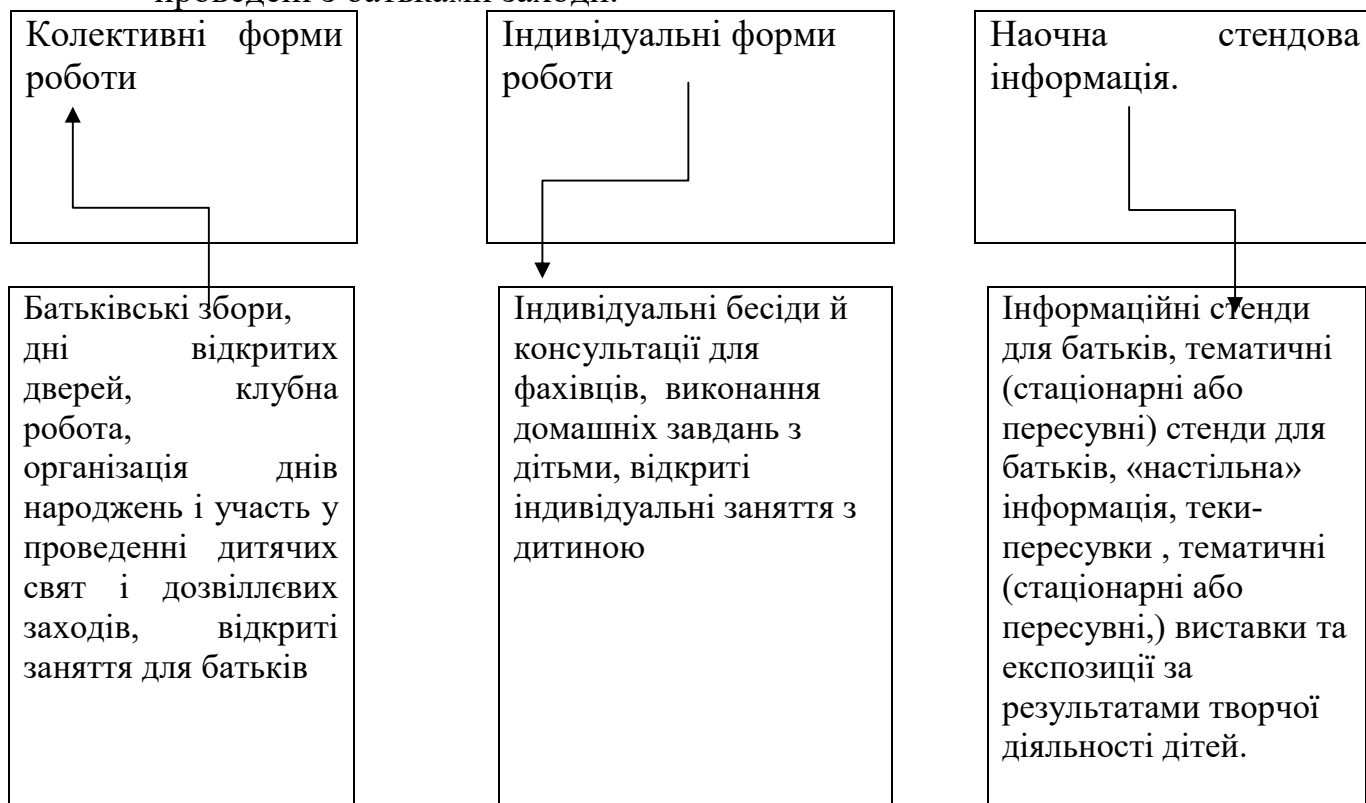

Рис. 1. Форми роботи логопеда, психолога з сім'єю дитини

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ НА 4-6 ТИЖНІ

1. Комплексне психолого-педагогічне вивчення контингенту класу й складання мовного профілю групи (2 дитини в день). Схема-характеристика мовленнєвого профілю учнів логопедичного пункту (див додаток 6.)
2. Логопедичне обстеження дітей шкільного віку з ПМР (ФП, ФФНМ, заїканням, ЗНМ, НВЗНМ, порушеннями письма та читання) і заповнення за результатами обстеження 10 індивідуальних логопедичних карток дітей з врахуванням нозології (див додаток 1).
3. Оформлення за результатами обстеження 10 логопедичних характеристик на дитину, використовуючи схему логопедичної характеристики (див. додаток 3.).
4. Розробка 10 індивідуальних програм на 2-3 корекційний період (див. додаток 4.).
5. Розробка конспектів індивідуальних логопедичних занять і їх проведення із кожною дитиною (щодня 6).
6. Розробка конспектів бінарних уроків та їх проведення із дітьми класу (1 щодня) (див. додаток 7.).
7. Проведення аналізу та самоаналізу проведених студентами групи відкритих логопедичних занять (див. додаток 5.).

8. Консультування батьків з використанням трьох основних форм роботи логопеда (див рис 1.). Груповому керівнику практики представити проведені з батьками заходи.

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля І. Логопедія

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики з логопедії, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами, є наступні:

- 1. Рівень теоретичної готовності до виконання програмових завдань практики** (до 30 балів – результати семестрового контролю з курсу $\times 0,3$);
- 2. Якість виконання індивідуальних практичних завдань, передбачених програмою практики** (до 40 балів – від 0 до 2,5 балів за виконання кожного завдання):

«2,5 бали» – бездоганне виконання студентом практичних завдань програми. Відмінний рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь. На високому рівні проведено логопедичне дослідження, заповнені логопедичні картки, оформлені характеристики, проведені фронтальні та індивідуальні логопедичні заходи, консультативно-просвітницька робота з батьками. Дотримання студентом правил педагогічної деонтології та етики поведінки упродовж усього терміну практики;

«2 бали» – загалом правильна робота з певною кількістю недоліків. Достатній рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь. На достатньому рівні проведено логопедичне дослідження, заповнені логопедичні картки, оформлені характеристики, проведені фронтальні та індивідуальні логопедичні заходи, консультативно-просвітницька робота з батьками. Не постійне дотримання студентом правил педагогічної деонтології та етики поведінки упродовж усього терміну практики;

«1,5 бал» – непогано, але зі значною кількістю недоліків. Посередній рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь. На посередньому рівні та зі значними недоліками проведено логопедичне дослідження, заповнені логопедичні картки, оформлені характеристики, проведені фронтальні та індивідуальні логопедичні заходи, консультативно-просвітницька робота з батьками. Студент важко йде на контакт з дітьми, персоналом НВК, не дотримується правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«1-0 балів» – вкрай неякісне виконання завдань або їхнє невиконання – потрібне повторне виконання завдань або повторне проходження практики.

3. Рівень відповідності звітної документації установленим програмою вимогам, захист результатів практики (до 30 балів). Звітна робота з логопедії оформлюється у двох папках. Перша папка повинна містити виконані 8 завдань за результатами роботи з дітьми з ПМР дошкільного віку: 15 логопедичних карток, 15 логопедичних характеристик на дітей, 15 індивідуальних корекційних програм, конспекти 6 відкритих фронтальних занять, 6 індивідуальних, короткий зміст 3 проведених заходів з консультування батьків дітей із ПМР. Друга папка повинна містити виконані 8 завдань за результатами роботи з дітьми з ПМР шкільного віку: 10 логопедичних карток, 10 логопедичних характеристик на дітей, 10 індивідуальних

корекційних програм, конспекти 3 відкритих бінарних уроків, 3 індивідуальні логопедичних заняття, короткий зміст 3 проведених заходів із консультивання батьків дітей із ПМР. Критерії оцінювання звітної документації наведено у таблиці:

Критерії оцінювання звітної документації		
Оцінка за шкалою ECTS та її зміст	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30 балів	Відмінно
B – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з деякими недоліками	27 балів	Добре
C – добрий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	25 балів	Добре
D – посередній, достатній рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань із недоліками для виконання практичних завдань	23 бали	Задовільно
E – достатньо-мінімальний, допустимий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	21 бал	Задовільно
FX – низький, недостатній рівень, наявні лише окремі елементи виконання та оформлення результатів завдань	12 балів	Незадовільно
F – низький, недопустимий рівень – відсутні елементи виконання та оформлення результатів завдань	0 балів	Незадовільно

4. Рівень професійної сформованості особистості: студентів нараховуються бали зі знаком (,,-,,) у разі :

- невідповідності вимогам педагогічної деонтології та етики поведінки у процесі діяльності за фахом (етика й культура поведінкових проявів, дотримання вимог службового дрес-коду тощо);

- дотримання правил виробничої та навчальної дисципліни (прояви недисциплінованості, спізнення та відсутність на організаційних заходах практики (настановній і підсумковій конференції, під час розподілу на базі НВК), спізнення і пропуски, порушення вимог службової дисципліни у процесі виробничої практики, несвоєчасність підготовки та подання документації тощо);

- звітна документація повинна бути представлена викладачу в останній день практики .

У випадку порушення визначених вимог груповий або факультетський керівник мають право із загальної суми балів, набраних студентом за результатами практики, зняти до 5 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «ЛОГОПЕДІЯ»

1. Гінжелюк О.В. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [р], [р'] у дітей дошкільного віку / О.В. Гінжелюк, О.В. Дідусенко, Л.О. Федорович. – Запоріжжя : ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2008. – 152 с., табл.
2. Горопашна Ю.М. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [к], [г], [х], [г] дітей дошкільного віку / Ю.М. Горопашна, Т.І. Литвиненко, Л.О. Федорович – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2008. – 204 с., табл. – Бібліогр.: с. 200.
3. Деференціальна діагностика мовленнєвих порушень: Методичні рекомендації з курсу „Логопедія”. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2007. – 67 с.
4. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Стимульний матеріал / укладач К.Л. Крутій. – Запоріжжя: ТОВ ЛПКС ЛТД, 2008. – 36 арк.
5. Дорошенко С.О. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [л], [л'] дітей дошкільного віку / С.О. Дорошенко, І.В. Кацька, Л.О. Федорович – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2008. – 152 с., табл. – Бібліогр.: с.147.
6. Іванюк Я.Ю. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [т], [т'], [д], [д'] [н], [н'] дітей дошкільного віку / Я.Ю. Іванюк, А.Л.Пістряк, Л.О. Федорович. – Запоріжжя : ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2009. – 244 с.
7. Мазур Н.В. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [с], [с'], [з], [з'], [ц], [ц'], [дз], [дз'] дітей дошкільного віку / Н.В. Мазур, В.М. Романенко, Л.О. Федорович – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2008 – 152 с., табл. – Бібліогр.: с.147.
8. Мозгова Т.І. Діагностика порушень читання: консультація логопеда / Т.І.Мозгова // Початкове навчання і виховання. – 2008. – №14. – С. 28-31.
9. **Організація літнього оздоровлення й відпочинку дітей з обмеженими психічними і фізичними можливостями. Навчально-методичний посібник / укладачі: І.М. Омельченко, Л.О. Федорович. — ПДПУ імені В.Г.Короленка, 2007. — 262 с.**
10. Олефір О.І. Конспекти логопедичних занять із навчання правильної вимови звуків [ш], [ж], [ч], [дж] та звукосполучення [шч] дітей дошкільного віку / О.І. Олефір, А.В. Патинка, Л.О. Федорович. – Запоріжжя: ТОВ „ЛПКС” ЛТД, 2008. – 228 с., табл. – Бібліогр.: с. 221.
11. Токарь И.Е. Логопедическое обследование устной речи детей старшего дошкольного и школьного возраста / И.Е. Токар // Логопедия.- 2004. – №2. – С. 5-27.
12. Федорович Л.О. Формування правильної вимови у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, Методичні рекомендації та дидактичний матеріал. // Кременчук : Християнська Зоря, 2004. — 346 с.

13. Федорович Л.О. Постановка звуків у вимові дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Методичні рекомендації для логопедів шкіл і дитячих садків, учителів і вихователів спеціальних загальноосвітніх закладів. — Кременчук: Християнська Зоря, 2007. – 60 с.
14. Федорович Л.О. Конспекти логоритмічних занять із дітьми дошкільного віку з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення / Л.О. Федорович, Я.О.Пищалка – Запоріжжя: ТОВ „ЛПС” ЛТД, 2009. – 288 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Метою виробничої логопедичної практики у НВК з курсу «Спеціальна педагогіка» є визначення рівня професійної компетентності студентів до застосування різних форм, методів і прийомів корекційно-виховної роботи з дітьми з ПМР дошкільного та молодшого шкільного віку. Основні завдання зі змістового модуля „Спеціальна педагогіка” спрямовані на формування умінь студентів:

- здійснювати перспективне і поточне планування змісту системи логопедичної роботи;
- визначати і реалізовувати у взаємозв'язку навчально-корекційні, розвиваючі і виховні завдання, використовуючи різноманітні прийоми логопедичного впливу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку з порушеннями в мовленнєвому розвитку;
- обґрунтовано вибирати і застосовувати методи, форми і прийоми корекційно-виховної роботи;
- здійснювати методично правильний вибір словесного матеріалу, наочних і технічних засобів навчання дошкільників з мовленнєвими порушеннями; виготовляти демонстраційний і роздатковий дидактичний матеріал;

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ НА 1-6 ТИЖНІ

1. Заповнити 4 експертні картки на дітей із ДЦП, РВ, аутичними порушеннями (у відповідності до нозології у групі чи класі НВК) (див. додаток 8.).
2. Укласти річний план роботи логопеда з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку на поточний рік за виділеними в додатку блоками (див. додаток 9.)
3. Заповнити за півріччя звіт про результати логопедичної роботи на логопедичному пункті НВК (див додаток 9.)
4. Розробка 2 конспектів дозвілєвих заходів присвячених святам (Логопедичні ранки, Логопедичні КВК, День Святого Валентина, 8- Березня) та їх проведення з дітьми з порушеннями мовлення.

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля II. Спеціальна педагогіка

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики зі спеціальної педагогіки, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами, є наступні:

- 1. Рівень теоретичної готовності до виконання програмових завдань практики** (до 30 балів – результати семестрового контролю з курсу $\times 0,3$);
- 2. Якість виконання індивідуальних практичних завдань, передбачених програмою практики** (до 40 балів – від 0 до 10 балів за виконання кожного завдання):

«10 балів» – бездоганне виконання студентом практичних завдань програми. Відмінний рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь із дисципліни „Спеціальна педагогіка”. На високому рівні укладені річний звіт про корекційну й організаційно-методичну роботу, річний план роботи логопеда, на високому рівні проведенні дозвіллеві заходи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР. Студентом дотримані правила педагогічної деонтології та етики поведінки упродовж усього терміну практики;

«7,5 балів» – загалом правильна робота з певною кількістю недоліків. Достатній рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь із дисципліни „Спеціальна педагогіка”. На достатньому рівні укладені річний звіт про корекційну й організаційно-методичну роботу, річний план роботи логопеда, з недоліками проведено дозвіллеві заходи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР. Студент не весь час дотримувався правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«5 балів» – непогано, але зі значною кількістю недоліків. Посередній рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь із дисципліни „Спеціальна педагогіка”. На посередньому рівні укладені річний звіт про корекційну й організаційно-методичну роботу, річний план роботи логопеда, з недоліками проведено дозвіллеві заходи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР. Студент важко йде на контакт з дітьми, персоналом НВК, не дотримується правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«2,5-0 балів» – вкрай неякісне виконання завдань або їхнє невиконання – потрібне повторне виконання завдань або повторне проходження практики.

- 3. Рівень відповідності звітної документації установленим програмою вимогам, захист результатів практики** (до 30 балів). Звітна робота зі спеціальної педагогіки здається груповому керівнику в окремій папці з цієї дисципліни. Папка повинна містити виконані 4 завдання за результатами роботи з дітьми з ПМР дошкільного та молодшого шкільного віку: 1 річний звіт про корекційну та організаційно-методичну роботу логопеда, 1 річний план роботи логопеда, 1 річний звіт за результатами роботи логопеда на логопункті НВК, 2 конспекти дозвілля проведених із дітьми з ПМР дошкільного та молодшого шкільного віку. Критерії оцінювання звітної документації наведено у таблиці:

Критерії оцінювання звітної документації		
Оцінка за шкалою ECTS та її зміст	Оцінка за бальною шкалою 100-	Оцінка за національною шкалою
A – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30 балів	Відмінно
B – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з деякими недоліками	27 балів	Добре
C – добрий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	25 балів	Добре
D – посередній, достатній рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань із недоліками для виконання практичних завдань	23 бали	Задовільно
E – достатньо-мінімальний, допустимий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	21 бал	Задовільно
FX – низький, недостатній рівень, наявні лише окремі елементи виконання та оформлення результатів завдань	12 балів	Незадовільно
F – низький, недопустимий рівень – відсутні елементи виконання та оформлення результатів завдань	0 балів	Незадовільно

4. Рівень професійної сформованості особистості: студентів нараховуються бали зі знаком („-,„) у разі :

- невідповідності вимогам педагогічної деонтології та етики поведінки у процесі діяльності за фахом (етика й культура поведінкових проявів, дотримання вимог службового дрес-коду тощо);

- дотримання правил виробничої та навчальної дисципліни (прояви недисциплінованості, спізнення та відсутність на організаційних заходах практики (настановній і підсумковій конференції, під час розподілу на базі НВК), спізнення і пропуски, порушення вимог службової дисципліни у процесі виробничої практики, несвоєчасність підготовки та подання документації тощо);

- звітна документація повинна бути представлена викладачу в останній день практики .

У випадку порушення визначених вимог груповий або факультетський керівник мають право із загальної суми балів, набраних студентом за результатами практики, зняти до 5 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА»

1. Амеліна Н. Корекційно-розвивальні заняття для молодших школярів, які мають порушення психофізичного розвитку / Н. Амеліна // Психолог: Додаток до газ. "Шкільн. світ". – 2005. – №14. – С. 18-25.

2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
3. Довідник учителя-логопеда / Авт.-упор. С.М. Лупінович. – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 112 с.
4. Організація літнього оздоровлення й відпочинку дітей з обмеженими психічними і фізичними можливостями. Навчально-методичний посібник / укладачі: І.М. Омельченко, Л.О. Федорович. – ПДПУ імені В.Г.Короленка, 2007. – 262 с.
5. Специальная педагогика : в 3 т.: учеб. пособие для студ. С 718 высш. учеб. заведений / под ред. Н. М. Назаровой. – Т. 3 : Педагогические системы специального образования / Н. М. Назарова, Л. И.Аксенова, Л. В.Андреева и др. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 400 с.
6. Чурилова З.Г. Методика и организация театрализованной деятельности дошкольников и младших школьников. — М.: Владос, 2003. – 159 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Метою виробничої логопедичної практики у НВК з курсу “Спеціальна психологія” є визначення рівня професійної компетентності студентів до реалізації завдань психологічного супроводу корекційної роботи, використовуючи різноманітні прийоми психологічної впливу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку, специфіки їх соціальної ситуації розвитку;

Основні завдання зі змістового модуля „Спеціальна психологія” спрямовані на формування умінь студентів:

— проводити психологічне обстеження пізнавальної діяльності та вивчати особистісний розвиток дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР, аналізувати його результати і діагностувати виявлені відхилення у розвитку дітей;

— обґрунтовано обирати і застосовувати методи, форми і прийоми подолання відхилень у поведінці й розвитку вищих психічних функцій дітей з порушеннями мовлення;

— здійснювати методично правильний вибір психологічних методик корекційного впливу, матеріалу, наочних і технічних засобів психологічної корекції порушених функцій у дошкільників з відхиленнями в мовленнєвому розвитку;

— володіти прийомами організації спільної роботи з психологами і педагогами НВК, батьками дітей з мовленнєвими порушеннями;

— сприяти підвищенню психологічної компетенції вихователів і батьків;

— здійснювати психологічний аналіз уроків проведених вчителем з

дітьми з ПМР;

— вивчати, аналізувати і узагальнювати професійний досвід психологів НВК.

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ НА 1-6 ТИЖНІ

1. За результатами психологічного дослідження 3 дітей з ПМР дошкільного та 3 дітей молодшого шкільного віку укласти психологічні характеристики за визначеною у додатку 10 схемою;

2. За результатами спостережень на уроках здійснити 6 психологічних аналізів проведених уроків із дітьми з ПМР (див. додаток 11.).

3. Розробити психокорекційну програму для дітей дошкільного чи молодшого шкільного віку з ПМР, дотримуючись основних вимог до її складання.

Основні вимоги до складання психокорекційних програм

1. Чітке формулювання цілей.
2. Визначення кола питань, які конкретизують цілі корекційної програми.
3. Визначення стратегії і тактики щодо проведення корекційної роботи.
4. Підбір конкретних методик і технік для роботи.
5. Підготовка необхідних матеріалів та обладнання.
6. Чітке визначення форми корекційної роботи (групова, індивідуальна або змішана).
7. Визначення загального часу для здійснення всієї корекційної програми.
8. Визначення періодичності необхідних зустрічей та їх тривалості.
9. Розробка конкретної корекційної програми в цілому та визначення змісту кожного корекційного заняття.
10. Планування форм участі фахівців інших галузей (педагогів, медиків соціальних педагогів тощо).

4. Проведення лекцій і бесід з групою батьків, які мають дітей з обмеженими психофізичними можливостями.

Орієнтовна тематика лекцій та бесід

1) Вікові психологічні особливості розвитку дітей (потреби, новоутворення, можливості, типові труднощі). Вироблення у батьків більш адекватної, психологічно доцільної позиції щодо виховання і розвитку дитини.

2) Психологічний аналіз сучасних типів «материнської школи», умов родинного виховання.

3) Здібні діти; діти, які відстають у розвитку, мають труднощі у поведінці які вони, якої потребують допомоги.

4) Ознайомлення батьків з методами вивчення індивідуально-типологічних властивостей дитини та врахування цих методів у взаєминах з дитиною.

5) Підготовка батьків до оволодіння корекційними прийомами роботи.

6) Ознайомлення батьків з методами визначення шкільної готовності та засобами її формування.

7) Обговорення з групою зацікавлених батьків конкретних проблем, які виникають у стосунках дитини з братами і сестрами, з однолітками, дорослими. Пошук та обговорення можливих методів попередження і подолання труднощів.

8) Вплив несприятливих екологічних умов, зокрема наслідків катастроф на

Чорнобильській АЕС, на психофізичний стан і розвиток дітей. Шляхи батьківської компенсаторної допомоги дітям.

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля III. Спеціальна психологія

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики зі спеціальної психології, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами, є наступні:

1. Рівень теоретичної готовності до виконання програмових завдань практики (до 30 балів – результати семестрового контролю з курсу $\times 0,3$);

2. Якість виконання індивідуальних практичних завдань, передбачених програмою практики (до 40 балів – від 0 до 10 балів за виконання кожного завдання):

«10 балів» – бездоганне виконання студентом практичних завдань програми. Відмінний рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь із дисципліни „Спеціальна психологія”. На високому рівні укладені річний звіт про корекційну й організаційно-методичну роботу, річний план роботи логопеда, на високому рівні проведенні дозвіллеві заходи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР. Студентом дотримані правила педагогічної деонтології та етики поведінки упродовж усього терміну практики;

«7,5 балів» – загалом правильна робота з певною кількістю недоліків. Достатній рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь із дисципліни „Спеціальна психологія”. На достатньому рівні укладені річний звіт про корекційну й організаційно-методичну роботу, річний план роботи логопеда, з недоліками проведено дозвіллеві заходи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР. Студент не весь час дотримувався правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«5 балів» – непогано, але зі значною кількістю недоліків. Посередній рівень володіння комплексом змістовно-інформаційних, операційно-діяльнісних і рефлексивних умінь із дисципліни „Спеціальна психологія”. На посередньому рівні укладені річний звіт про корекційну й організаційно-методичну роботу, річний план роботи логопеда, з недоліками проведено дозвіллеві заходи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з ПМР. Студент важко йде на контакт з дітьми, персоналом НВК, не дотримується правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«2,5-0 балів» – вкрай неякісне виконання завдань або їхнє невиконання – потрібне повторне виконання завдань або повторне проходження практики.

3. Рівень відповідності звітної документації установленим програмою вимогам, захист результатів практики (до 30 балів). Звітна робота зі спеціальної психології здається груповому керівнику в окремій папці з цієї дисципліни. Папка повинна містити виконані 4 завдання за результатами роботи з дітьми з ПМР дошкільного та молодшого шкільного віку: 6 психологічних характеристик на дітей із ПМР, 6 психологічних аналізів уроків, 1 психокорекційну програму, 2 лекції (бесіди) проведених з батьками дітей:

Критерії оцінювання звітної документації		
Оцінка за шкалою ECTS та її зміст	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30 балів	Відмінно
B – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з деякими недоліками	27 балів	Добре
C – добрий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	25 балів	Добре
D – посередній, достатній рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань із недоліками для виконання практичних завдань	23 бали	Задовільно
E – достатньо-мінімальний, допустимий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	21 бал	Задовільно
FX – низький, недостатній рівень, наявні лише окремі елементи виконання та оформлення результатів завдань	12 балів	Незадовільно
F – низький, недопустимий рівень – відсутні елементи виконання та оформлення результатів завдань	0 балів	Незадовільно

4. Рівень професійної сформованості особистості: студентів нараховуються бали зі знаком (,,-,,) у разі :

- невідповідності вимогам педагогічної деонтології та етики поведінки у процесі діяльності за фахом (етика й культура поведінкових проявів, дотримання вимог службового дрес-коду тощо);

- дотримання правил виробничої та навчальної дисципліни (прояви недисциплінованості, спізнення та відсутність на організаційних заходах практики (настановній і підсумковій конференції, під час розподілу на базі НВК), спізнення і пропуски, порушення вимог службової дисципліни у процесі виробничої практики, несвоєчасність підготовки та подання документації тощо);

- звітна документація повинна бути представлена викладачу в останній день практики .

У випадку порушення визначених вимог груповий або факультетський керівник мають право із загальної суми балів, набраних студентом за результатами практики, зняти до 5 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

1. Большая энциклопедия психологических тестов . – М.: Из-дво Эксмо, 2006. – 416 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л.Ф.Бурлачук. – [3-е изд.]. – Спб. : Питер, 2007. – 688 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
3. Денисова О.А., Чернецова А.В. Специфика работы с родителями, имеющими детей с проблемами в развитии. / О.А. Денисова, А.В. Черницова // Специальное образование: традиции и инновации: материалы

- Межнар. науч.-практ. конф., 10-11 апреля 2008 г. / Бел. гос. пед. ун-т им.М. Танка; редкол. Н.Н.Баль и др.; отв. ред. С.Е. Гайдукевич. – Минск: БГПУ, 2008. – С. 121-124.
4. Забрамная С.Д. Психолого-педагогическая дифференциация детей с умеренной и тяжелой умственной отсталостью / С.Д. Забрамная, Т.И. Исаева // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. – 2009. – №1. – С. 49-53.
  5. Закрепина А.В. Разработка индивидуальной программы коррекционно-развивающего обучения и воспитания детей с нарушениями в развитии / А.В. Закрепина, М.В. Братова // Воспитание и обучение детей с нарушениями развития. – 2008. – №2. – С. 9-19.
  6. Забрамная С. Д. Наглядный материал для психолого-педагогического обследования детей в медико-педагогических комиссиях: Альбом / С.Д. Забрамная. – К.: Рад. шк., 1988. – 264 с. ил.
  7. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / Упоряд. Панок В.Г., Цушко П., Обухівська А.Г. – К: Ніка-центр, 2005. – 436 с.
  8. Калягин В.А., Овчинникова Т.С, Психолого-педагогическая диагностика детей и подростков с речевыми нарушениями: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений./ В.А. Калягин, Т.С.Овчинникова – СПб. : КАРО, 2005. – С. 3-16.
  9. Кисова В.В. Конева И.А. Практикум по специальной психологии./ В.В. Кисова, И.А. Конева – Спб. : Речь, 2006. – 370с.
  10. Калягин В.А., Овчинникова Т.С. Энциклопедия методов психолого-педагогической диагностики лиц с нарушениями речи: Пособие для студентов, педагогов, логопедов и психологов. / В.А. Калягин, Т.С. Овчинникова. — СПб.: КАРО, 2006 – 432 с. – (Коррекционная педагогика).
  11. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии. – СПб.: Речь, 2006. – 400 с.
  12. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога / О.Є. Марінушкіна, Ю.О. Замазій. – Х: Вид. група «Основа», 2007. – 240 с.
  13. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі. Дайджест 6. / Упор. О.М. Баєр. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС ЛТД», 2008. – 236с. :іл. – (Бібліотека керівника дошкільного навчального закладу).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІV. ПСИХОПАТОЛОГІЯ

Метою виробничої логопедичної практики у НВК з курсу “психопатологія” є визначення рівня професійної готовності та придатності студентів до корекційної роботи на підставі здійснення психоневрологічного

дослідження дитини дошкільного (молодшого шкільного) віку за визначеною схемою.

Завдання із психопатології передбачають перевірку теоретичних знань і набуття практичних умінь і навичок діагностичної роботи. При дослідженні нервової системи необхідно враховувати вікові нормативи і особливості обстежуваного, ступінь зрілості організму, стан внутрішніх органів і інших систем. Мають значення умови, в яких виконується дослідження. Діти повинні бути спокійні і контактні. Дослідження треба проводити в ігровій формі з використанням іграшок. З дітьми шкільного віку важливо встановити повний психологічний контакт. Необхідно також дотримувати довірче ставлення між обстежуваним і дослідником, пам'ятаючи, що при патології нервової системи цей контакт нерідко утруднений.

I. ДОСЛІДИТИ ТА ЗАНОТУВАТИ У ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНУ КАРТУ ДИТИНИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ:

I. Загальні дані про дитину (П.І.П., вік, дата народження, адреса; П.І.П., вік, та характер діяльності батьків)

II. Анамнез з урахуванням соціального статусу і здоров'я батьків і найближчих родичів, стану здоров'я та шкідливих чинників, що впливали на матір до та під час вагітності, особливостей перебігу вагітності та пологів, психомоторного розвитку дитини до даного захворювання (включаючи успішність у школі та контакти з людьми), перенесених хвороб та їхніх наслідків.

III. Оцінка розвитку дитини (зріст, вага, обвід та форма грудної клітини, хребта, ніг, стоп, розвиток м'язів, формування зубів, моторики, мовлення, процеси зростання, статевий розвиток і ін.) з урахуванням наявних впливів чинників зовнішнього середовища.

IV. Психоневрологічні дослідження (здійснюються обов'язково у присутності матері або вихователя). Для логопедичної практики найважливіші дослідження функцій черепних нервів, рухової і психічної сфер за допомогою загальноклінічних і додаткових методів дослідження з подальшим установленням психоневрологічного діагнозу:

1. Дослідження черепно-мозкової іннервації. Особливе значення мають черепні нерви, що беруть участь у функціях зору, слуху і мовлення. Шляхом демонстрації дитині спеціальних таблиць з буквами, набору кольорових дощочок перевіряють *гостроту зору, кольоровідчуття*. Для дослідження *гостроти слуху* дослідник вимовляє пошепки окремі слова або фрази на певній відстані (5-6 м) і пропонує дитині їх повторити. У складних випадках звертаються за консультацією офтальмолога або оториноларинголога. Крім того, досліджують функції і виявляють відхилення з боку язиково-глоткового, лицевого, трійчастого, блукаючого, під'язикового нервів, що забезпечують функцію мовлення [2, 62-66].

2. Дослідження рухової сфери. Звертають увагу: на поставу, ходу; характер активних і пасивних рухів в суглобах, їхній об'єм, силу, рівномірність;

на силу і тонус м'язів (нормо-, гіпо- або гіпертонія); характер поверхневих і глибоких рефлексів (нормо-, гіпер-, гіпо- або арефлексія); стан координації (проби Ромберга, факт тремору, атаксії, акінезії або гіперкінезів і ін.).

3. Дослідження психічної сфери проводиться у присутності вихователя. При знайомстві з дитиною необхідно запитати: її ім'я, прізвище, вік; з ким вона прийшла на обстеження (ім'я матері). Відповіді на ці питання створюють перше враження, показують стан контакту, розуміння мовлення, можливість вимови слів або фраз. Потім оцінюють: запас загальних понять (назвати предмети, їхній колір, форму), інтерес дитини до книг, картинок, іграшок, рівень і організацію ігрового процесу, розуміння умов і реалізація завдання, користування допомогою. При обстеженні **старшого дошкільника** оцінюють: рівень підготовки до школи (знання літер, злиття їх у склади, вміння малювати, лічити); стан психічних процесів (увага, пам'ять, емоції, уява, мислення); розуміння просторового сприйняття і часу (пори року, місяці, дні тижня). При обстеженні **молодшого школяра** оцінюють: ступінь оволодіння грамотою і причини труднощів (непосидючий, неухважний, віддає перевагу іграшці замість занять, обмежений запас загальних понять і ін.). У процесі бесіди з'ясовують запас як побутових відомостей, так і по окремих дисциплінах; пропонують виконати конкретні вправи і розв'язати логічні задачі; оцінюють розуміння змісту сюжетної картинки і серії картинок, приказок. При бесіді з дитиною оцінюють **стан мовлення (імпресивного** – розуміння значення слів, словосполучень, граматичних конструкцій; здатність утримувати у пам'яті фразу, короткий вірш; здатність розрізняти фонему на слух) і **експресивного** – використання дитиною окремих слів або словосполучень; стан звуковимови; здатність скласти самостійну фразу або оповідання по картинці; знання напам'ять віршів; уміння писати і особливості почерку). У молодшого школяра обов'язково перевіряють зошити з письма та математики, виявляючи особливості помилок, і пропонують намалювати класичну тріаду «будинок, дерево, людина», звертаючи увагу на розташування, характер і структуру предметів на малюнку, використання кольорових олівців і ін.

II. СКЛАСТИ ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНУ КАРТУ ДИТИНИ

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля «Психопатологія»

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики з психопатології, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами, є наступні:

1. Рівень теоретичної готовності до виконання програмових завдань практики (до 30 балів – результати семестрового контролю з курсу × 0,3);

2. Якість виконання практичних завдань, передбачених програмою практики (до 40 балів – від 0 до 4 балів за виконання кожного завдання у таблиці психоневрологічної карти та від 0 до 4 балів – за формулювання психоневрологічного діагнозу):

«4 бали» – бездоганне виконання студентом практичних завдань програми. Відмінні знання методик дослідження дитини. На високому рівні проведені дослідження. Встановлена і підтримана студентом позитивна атмосфера спілкування з дітьми упродовж усього терміну практики;

«3 бали» – загалом правильна робота з певною кількістю недоліків. Достатні знання методик дослідження дитини. На достатньому рівні проведені дослідження, які відповідали всім висунутим вимогам, але були наявні незначні недоліки. Студентом встановлено контакт лише з деякими дітьми, непостійна підтримка позитивної атмосфери спілкування з дітьми;

«2 бали» – непогано, але зі значною кількістю недоліків. Посередні знання методик дослідження дитини. На недостатньому рівні проведені дослідження, які відповідали всім висунутим вимогам, але були наявні значні недоліки. Студент важко йде на контакт з дітьми, не підтримує позитивної атмосфери спілкування з дітьми;

«1-0 балів» – вкрай неякісне виконання завдань або їхнє невиконання – потрібне повторне виконання завдань або повторне проходження практики.

3. Рівень відповідності звітної документації установленим програмою вимогам, захист результатів практики (до 30 балів). Звітна робота з психопатології оформлюється у двох «психоневрологічних картах дитини», куди потрібно вносити відповіді на надані запитання на основі практичних досліджень, а також власні оцінки і пропозиції з того чи іншого питання. На титульній сторінці необхідно вказати прізвище, ініціали досліджуваного, а також повну назву закладу та класу, де проходила виробнича практика. Критерії оцінювання звітної документації наведено у таблиці:

Критерії оцінювання звітної документації		
Оцінка за шкалою ECTS та її зміст	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30 балів	Відмінно
B – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з деякими недоліками	27 балів	Добре
C – добрий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	25 бали	Добре
D – посередній, достатній рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань із недоліками для виконання практичних завдань	23 бали	Задовільно
E – достатньо-мінімальний, допустимий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	21 бал	Задовільно
FX – низький, недостатній рівень, наявні лише окремі елементи виконання та оформлення результатів завдань	12 балів	Незадовільно
F – низький, недопустимий рівень – відсутні елементи виконання та оформлення результатів завдань	0 балів	Незадовільно

4. Рівень професійної сформованості особистості:

- відповідність вимогам професійної етики і культури поведінки у процесі діяльності за фахом (етика й культура поведінкових проявів, дотримання вимог службового дрес-коду тощо);

- дотримання правил виробничої та навчальної дисципліни (прояви недисциплінованості, спізнення та відсутність на організаційних заходах практики, спізнення і пропуски занять навчальної практики, порушення вимог службової дисципліни у процесі виробничої практики, порушення організаційних вимог до студента-практиканта: несвоєчасність підготовки та подання документації тощо);

- звітна документація повинна бути представлена викладачу в останній день практики.

У випадку порушення визначених вимог методист, груповий або факультетський керівник мають право із загальної суми балів, набраних студентом за результатами практики, зняти до 5 балів.

ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНА КАРТА ДИТИНИ

1. Загальні дані:

- 1.1. Прізвище, ім'я, по батькові _____
- 1.2. Адреса _____
- 1.3. Дата і місце народження _____
- 1.4. Дані про батьків (освіта, професія місце роботи) _____

2. Дані анамнезу _____

3. Стан здоров'я і розвитку (заповнюється лікарем або з його слів):

- 3.1. Загальна оцінка здоров'я учня (група за даними медичної карти) _____
- 3.2. Ознаки підвищеної нервозності (відсутні; підвищена втомлюваність, знижена працездатність, пригнічений настрій, підвищена збуджуваність, спалах гніву, агресивність по відношенню до вчителів, відмова від контактів, загальних справ, схильність до руйнівних дій, садизм, інші ознаки – *підкреслити*)
- 3.3. Перебуває на диспансерному обліку (з приводу чого?) _____

4. Особливості навчальної діяльності (*підкреслити*):

- 4.1. Успішність (погана успішність учня).
- 4.2. Ставлення до навчання: позитивне, нейтральне, байдуже, негативне .
- 4.3. Інтелектуальні можливості учня: високі, середні, низькі.

4.4. Мотиви навчання: пізнавальний інтерес, усвідомлення необхідності навчатися, прагнення отримати оцінку, заслужити схвалення дорослих, прагнення уникнути покарання, прагнення до самоствердження у групі однолітків.

5. Схема психоневрологічного дослідження:

№	Сфера дослідження	Методика дослідження	Особливості функцій та виконання завдань	
			Праворуч (-, ±, +):	Ліворуч (-, ±, +):
1.	Черепно-мозкові нерви	Див. [2, с. 49-66]	П –	П –
			III –	III –

			IV – V – VI – VII – VIII – IX, X – XI – XII –	IV – V – VI – VII – VIII – IX, X – XI – XII –
2.	Рухова сфера	Див. [2, с. 49-66]	Рухи (бали) – Тонус м'язів – Рефлекси (-, ±, +) Інше –	Рухи (бали) – Тонус м'язів – Рефлекси (-, ±, +) Інше –
3.	Увага	Коректурна проба. Відшукування чисел за Шульте.	_____	
4.	Пам'ять	Див. [1; 2, с. 69; 3; 5; 6; 7]	_____	
5.	Комбінаторні, конструктивні здатності та просторові уявлення (наочно-дієве мислення)	Дошки Сегена. Кубики Кооса. Заповнення недостатніх деталей. Заповнення пропущених літер. Складання слів з літер.	_____ _____ _____ _____	
6.	Осмилення конкретних ситуацій (конкретно- образне мислення)	Розуміння сюжетних картинок, недоречностей у них. Оповідання за картинками. Розуміння розповіді	_____	
7.	Розвиток узагальненості мислення та наявність понять (абстрактне мислення)	Назвати групу предметів, зображень або слів одним словом. Назвати відомі дерева, квіти, річки, міста і ін. Назвати протилежні за смыслом слова (день-ніч, чорний-білий, купувати-продавати і ін.). Вказати пару слів (серед ряду пар), аналогічну за відносинами (ліс –дерева, бібліотека – книги тощо). Розуміння переносного смыслу алегоричних висловів, прислів'я. Завдання на класифікацію предметів, малюнків, слів, прислів'їв і ін.	_____ _____ _____ _____	
8.	Інтелект	Визначення рівня сформованості вищих психічних функцій за В.Ф. Шалімовим і Г.Р. Новіковою (бали за проби та група)	«Конфліктна проба» – Проба на зміну позицій руки – Просторова організація рухів – Зорово-просторові операції – Проба на запам'ятовування і	

			<p>відтворення груп слів –</p> <p>Проба на встановлення послідовності подій –</p> <p>Проба на розуміння тексту –</p> <p>Група сформованості ВПФ _____</p>
		<p>Запитання, на які може відповісти здорова дитина 5-6 років:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як твоє ім'я? Як ім'я твоєї мами, сестри, дідуся, бабусі? 2. Ти дівчинка чи хлопчик (для дівчинки)? Ти хлопчик чи дівчинка (для хлопчика)? Ким ти будеш коли виростеш, чоловіком чи жінкою? 3. Зараз день чи вечір (ранок чи вечір)? 4. Ти любиш малювати? Якого кольору цей олівець, кофтинка, сукня? 5. Скільки в тебе пальців на руці? Покажи мені 2, 3 пальчики. 6. Скільки очей у ляльки, у тебе? Для чого потрібні очі, вуха? 7. Що роблять ложкою, олівцем, віником? 8. Коли можна їздити на санчатах – взимку чи влітку? Чому? 9. Коли можна купатися в річці – влітку чи взимку? Чому? 10. Яких ти знаєш тварин, птахів? 11. Хто більший, корова чи коза? Курка чи бджола? В кого більше ніг – у собаки чи півня? 	<p>Запитання, на які може відповісти здорова дитина у 7-8 років:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назви своє прізвище, ім'я, по батькові? 2. Хто старший, ти чи твій брат, сестра? 3. Скільки тобі років? А скільки тобі буде через рік, через 2 роки? 4. Коли ти снідаєш – ввечері чи вранці? Обідаєш – вранці чи вдень? Що буває раніше – обід чи вечеря? День чи вечір? 5. Де ти проживаєш? Ким працює твій тато? Ким ти хочеш бути? 6. Яка зараз пора року – зима, літо, осінь, весна? Чому ти так вважаєш? 7. Чому взимку буває сніг, а влітку його немає? 8. Що робить листоноша, лікар, вчитель? Або «Хто лікує, хто вчить?» 9. Що більше, 8 чи 5; 5 чи 3? Полічи від 6 до 9, від 5 до 3. 10. Покажи свою праву руку, ліве вухо. Що розміщене справа, зліва? 11. Що треба зробити, коли випадково поламаєш чужу річ?
9.	Особистість	Малювання на вільну або задану тему („дім – дерево – людина” і ін.)	_____

Виявлені порушення (синдроми): _____

_____

Попередній (орієнтовний) психоневрологічний діагноз: _____

_____

П.І.Б, група студента _____

Дата дослідження _____ **Підпис студента** _____

Оцінка за виконання практичного завдання: _____ **Підпис викладача** _____

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «ПСИХОПАТОЛОГІЯ»

1. Атлас для исследования отклонений в психической деятельности человека / Под ред. проф. И.А. Полищука и доц. А.Е. Видренко. – К.: Здоров'я, 1979. – 124 с.

2. Березан О.І. Клініка психічного дизонтогенезу: Навчальний посібник для студентів спец. 6.010105 – „Корекційна освіта”. – Полтава: ФОП Ткалич А.М., 2009. – 120 с.
3. Березан О.І. Основи дитячої нейропсихопатології: Навчальний посібник для студентів спец. 6.010100 – „Дефектологія. Логопедія”. – Полтава: РА „Бойко”, 2006. – 112 с.
4. Березан О.І. Основи психопатології: Навчальний посібник для студентів спец. 6.010100 – „Корекційна освіта”. – Полтава: Друкарня ПП Ткалич, 2007. – 116 с.
5. Березан О.І. Психопатологія дитячого віку: Навчальний посібник для студентів спец. 6.010105 – „Корекційна освіта”. – Полтава: ФОП Ткалич А.М., 2009. – 120 с.
6. Шалимов В.Ф. Клиника интеллектуальных нарушений: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 160 с.
7. Ясман Л.В., Данюков В.Н. Основы детской психопатологии. – М.: Олимп, 1999. – 254 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. ШКІЛЬНА ГІГІЄНА

Метою виробничої педагогічної практики у школі з курсу «Шкільна гігієна» є закріплення у майбутніх учителів теоретичних знань гігієнічних вимог до обладнання, мікроклімату, режиму дня у шкільному закладі; формування практичних умінь і навичок оцінювання та нормування гігієнічних параметрів, здатності самостійно робити висновки та надавати рекомендації з покращення умов навчання та проведення санітарно-просвітницької роботи.

У зв'язку з цим студенту-практиканту необхідно виконати низку **завдань**, які оцінюються за наступними балами:

I. Програма гігієнічної оцінки шкільного обладнання

1. Ознайомтесь із меблями класної кімнати (відповідність парт пропорціям тіла і зросту учнів; правильна посадка за партою). Зробіть обґрунтований висновок про їхню відповідність гігієнічним вимогам (**0-4 бали**).

2. Надайте гігієнічну оцінку класній дошці (колір, наявність відсвічувань, відповідність розмірів гігієнічним вимогам). Зробіть висновки (**0-4 бали**).

3. Оцінити інше обладнання класної кімнати (наявність; зручність у використанні, розстановки, відповідність гігієнічним вимогам). Занотуйте відповідні висновки та рекомендації (**0-4 бали**).

II. Програма гігієнічної оцінки мікроклімату приміщень школи

1. Проведіть спостереження за обміном повітря у класній кімнаті (протягом трьох днів) та заповніть таблицю (**0-4 бали**):

Дата	t повітря на дворі (°C)	Спосіб провітрювання (наскрізне, одностороннє, фрамуга, вікно)	Тривалість провітрювання		Температура у приміщенні (°C)	
			Початок (год., хв.)	Кінець (год., хв..)	До провітрювання	Після провітрювання

2. Надайте гігієнічну оцінку світловому режиму у класній кімнаті (орієнтація вікон на освітлені частини світу; природне освітлення; час вмикання штучного освітлення) та в інших приміщеннях школи. Проведіть спостереження за дотриманням санітарного режиму приміщень, особливості опалення (опалювальні прилади, якими користуються у приміщенні). Занотуйте відповідні висновки та рекомендації (*0-4 бали*).

III. Гігієнічна оцінка навчального закладу

1. Замалуйте схему структури будівлі та земельної ділянки школи. Зробіть висновок про відповідність приміщень та земельної ділянки школи гігієнічним вимогам (*0-4 бали*).

IV. Гігієнічна оцінка режиму дня учнів

1. Скласти орієнтовний режим дня для учня відповідного класу (*0-4 бали*).

2. Надати гігієнічну оцінку організації навчального режиму (тривалість навчального дня, перерв; розподіл навчальних предметів відповідно до ступеня їх складності; своєчасне приймання їжі; гурткова робота) (*0-4 бали*).

3. Оцінити гігієнічну організацію уроку (тривалість уроку; організація і нормування в часі різних видів завдань з врахуванням динаміки працездатності учнів; проведення фізкультхвилинок). Зробіть висновок та надайте рекомендації для оптимізації режиму дня у шкільному закладі (*0-4 бали*).

V. Санітарно-освітня робота у шкільних закладах:

1. Описати виховну роботу в галузі гігієни, яку Ви особисто проводили з дітьми даного класу та висвітлити форми санітарно-освітньої роботи, які проводяться з батьками дітей (лекції, бесіди, випуск бюлетенів тощо). Підготуйте випуск санітарної стінної газети або бюлетеня на одну з актуальних проблем (за вибором) (*0-4 бали*).

Критерії оцінювання виконаних завдань зі змістового модуля V. Шкільна гігієна

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики зі шкільної гігієни, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами:

- 1. Рівень теоретичної готовності до виконання програмових завдань практики** (до 30 балів – результати семестрового контролю з курсу × 0,3);
- 2. Якість виконання практичних завдань, передбачених програмою практики** (до 40 балів – розподіл балів за виконання завдань див. вище):
«4 бали» – бездоганне виконання студентом практичних завдань програми. На високому рівні проведені спостереження. Методично правильно зроблені висновки та

надані практичні рекомендації. Встановлена і підтримана студентом позитивна атмосфера спілкування з дітьми упродовж усього терміну практики;

«3 бали» – загалом правильна робота з певною кількістю недоліків. На достатньому рівні проведені спостереження, які відповідали всім висунутим вимогам, але були наявні незначні недоліки. Методично правильно, але на недостатньому рівні знань зроблені висновки та надані практичні рекомендації. Студентом встановлено контакт лише з деякими дітьми, непостійна підтримка позитивної атмосфери спілкування з дітьми;

«2 бали» – непогано, але зі значною кількістю недоліків. На недостатньому рівні проведені спостереження, які відповідали всім висунутим вимогам, але були наявні значні недоліки. Методично неправильно, на недостатньому рівні знань зроблені висновки та надані практичні рекомендації. Студент важко йде на контакт з дітьми, не підтримує позитивної атмосфери спілкування з дітьми;

«1-0 балів» – вкрай неякісне виконання завдань або їхнє невиконання – потрібне повторне виконання завдань або повторне проходження практики.

3. Рівень відповідності звітної документації установленим програмою вимогам, захист результатів практики (до 30 балів). Звітна робота зі шкільної гігієни оформлюється в окремому зошиті, куди потрібно вносити відповіді на надані вище запитання на основі практичних спостережень, а також власні оцінки і пропозиції з того чи іншого питання. Останнє завдання виконується на окремому аркуші формату А₃ або А₄. На титульній сторінці необхідно вказати прізвище, ініціали студента, а також повну назву шкільного закладу та класу, де проходила виробнича практика. Критерії оцінювання звітної документації наведено у таблиці:

Критерії оцінювання звітної документації		
Оцінка за шкалою ECTS та її зміст	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30 балів	Відмінно
B – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з деякими недоліками	27 балів	Добре
C – добрий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	25 бали	Добре
D – посередній, достатній рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань із недоліками для виконання практичних завдань	23 бали	Задовільно
E – достатньо-мінімальний, допустимий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	21 бал	Задовільно
FX – низький, недостатній рівень, наявні лише окремі елементи виконання та оформлення результатів завдань	12 балів	Незадовільно
F – низький, недопустимий рівень – відсутні елементи виконання та оформлення результатів завдань	0 балів	Незадовільно

4. Рівень професійної сформованості особистості:

- відповідність вимогам професійної етики і культури поведінки у процесі діяльності за фахом (етика й культура поведінкових проявів, дотримання вимог службового дрес-коду тощо);
- дотримання правил виробничої та навчальної дисципліни (прояви недисциплінованості, спізнення та відсутність на організаційних заходах практики, спізнення і пропуски занять навчальної практики, порушення вимог службової дисципліни у процесі виробничої практики, порушення організаційних вимог до студента-практиканта: несвоєчасність підготовки та подання документації тощо);
- звітна документація повинна бути представлена викладачу в останній день практики.

У випадку порушення визначених вимог методист, груповий або факультетський керівник мають право із загальної суми балів, набраних студентом за результатами практики, зняти до 5 балів.

ЗВІТНА РОБОТА з основ шкільної гігієни під час проходження виробничої практики у

(повна назва навчального закладу, класу)
студента (ки) групи _____
(прізвище, ініціали)

Програма гігієнічної оцінки шкільного обладнання

1. Шкільна парта (відповідність парт пропорціям тіла і зросту учнів; правильна посадка за партою). Висновки та рекомендації.
2. Класна дошка (колір, наявність відсвічувань, відповідність розмірів гігієнічним вимогам). Висновки та рекомендації.
3. Інше обладнання класної кімнати (перерахувати наявність; зручність у використанні, розстановки, відповідність гігієнічним вимогам). Висновки та рекомендації.

Програма гігієнічної оцінки мікроклімату приміщень школи

1. Обмін повітря у класній кімнаті (протягом трьох днів):

Дата	t повітря на дворі (°C)	Спосіб провітрювання (наскрізне, одностороннє, фрамуга, вікно)	Тривалість провітрювання		Температура у приміщенні (°C)	
			Початок (год., хв.)	Кінець (год., хв.)	До провітрювання	Після провітрювання

2. Світловий режим (орієнтація вікон на освітлені частини світу; природне освітлення; час вмикання штучного освітлення у приміщеннях школи). дотриманням санітарного режиму приміщень, особливості опалення (опалювальні прилади, якими користуються у приміщенні). Висновки та рекомендації.

Гігієнічна оцінка навчального закладу

1. Замалювати схему структури будівлі та земельної ділянки школи. Зробити висновок про відповідність приміщень та земельної ділянки школи гігієнічним вимогам.

Гігієнічна оцінка режиму дня учнів

1. Скласти орієнтовний режим дня для учня відповідного класу. Висновки та рекомендації.
2. Організація навчального режиму (тривалість навчального дня, перерв; розподіл навчальних предметів відповідно до ступеня їх складності; своєчасне приймання їжі; гурткова робота). Висновки та рекомендації.
3. Організація уроку (тривалість уроку; організація і нормування в часі різних видів завдань з врахуванням динаміки працездатності учнів; проведення фізкультхвилинок). Висновки та рекомендації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «ШКІЛЬНА ГІГІЄНА»

1. Коцур Н.І., Гармаш Л.С. Психогігієна: Навчальний посібник. – Чернівці: Книги-XXI, 2005. - С.90-150.
2. Коцур Н.І. Основи педіатрії і гігієни дітей раннього та дошкільного віку: Навчальний посібник. – Чернівці: Книги-XXI, 2004. - 576с.
3. Леонтєва Н.Н., Маринова К.В. Анатомия и физиология детского организма. -М.: Просвещение, 1976.
4. Подоляк-Шумило Н.Г., Познанський С.С. Шкільна гігієна. – К.: Вища школа, 1981.
5. Хрипкова А.Г. Вікова фізіологія і шкільна гігієна. – К.: Вища школа, 1982.-269 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Метою виробничої логопедичної практики у НВК з курсу “Загальна психологія” є визначення рівня професійної компетентності студентів до реалізації завдань психологічного супроводу, використовуючи різноманітні прийоми психологічної впливу з урахуванням індивідуальних особливостей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку, специфіки їх соціальної ситуації розвитку.

Основні завдання зі змістового модуля „Загальна психологія” спрямовані на формування умінь студентів:

- проводити методики психологічного вивчення спілкування дітей із ПМР з дорослими;
- вивчати, аналізувати і узагальнювати професійний досвід психологів НВК;
- володіти прийомами організації просвітницьких заходів зі співробітниками НВК і батьками дітей із ПМР;

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ НА 1-6 ТИЖНІ

1. За період практики вивчити та узагальнити у формі звіту досвід роботи психолога НВК.
2. Ознайомитись з річним планом роботи психолога НВК, і на цій основі

укласти власне орієнтовне планування на кожен день.

3. Укласти сценарій і провести просвітницький захід „День психології”.

4. Вивчити міжособистісні стосунки в колективі дітей молодшого шкільного віку за допомогою соціометричного методу.

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля VI. Загальна психологія

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики із загальної психології, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами, є наступні:

1. Рівень теоретичної готовності до виконання програмових завдань практики (до 30 балів – результати семестрового контролю з курсу $\times 0,3$).

2. Якість виконання індивідуальних практичних завдань, передбачених програмою практики (до 40 балів – від 0 до 10 балів за виконання кожного завдання):

«10 балів» – бездоганне виконання студентом практичних завдань програми. Відмінний рівень володіння комплексом умінь із дисципліни „Загальна психологія”. На високому рівні вивчений і узагальнений досвід роботи психолога, проведенні просвітницькі заходи, соціометрія. Студентом дотримані правила педагогічної деонтології та етики поведінки упродовж усього терміну практики;

«7,5 балів» – загалом правильна робота з певною кількістю недоліків. Достатній рівень володіння комплексом умінь із дисципліни „Загальна психологія”. На достатньому рівні вивчений і узагальнений досвід роботи психолога, проведенні просвітницькі заходи, соціометрія. Студент не весь час дотримувався правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«5 балів» – непогано, але зі значною кількістю недоліків. Посередній рівень володіння умінь із дисципліни „Загальна психологія”. На посередньому рівні вивчений і узагальнений досвід роботи психолога, проведенні просвітницькі заходи, соціометрія. Студент важко йде на контакт з дітьми, персоналом НВК, не дотримується правил педагогічної деонтології та етики поведінки;

«2,5-0 балів» – вкрай неякісне виконання завдань або їхнє невиконання – потрібне повторне виконання завдань або повторне проходження практики.

3. Рівень відповідності звітної документації установленим програмою вимогам, захист результатів практики (до 30 балів). Звітна робота із загальної психології здається методисту в окремій папці з цієї дисципліни. Папка повинна містити 1 звіт про роботу психолога НВК, ксерокопію річного плану роботи психолога, 1 варіант орієнтовного планування роботи, 1 сценарій проведеного просвітницького заходу, протокол проведення соціометрії і її узагальнені результати:

Критерії оцінювання звітної документації		
Оцінка за шкалою ECTS та її зміст	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30 балів	Відмінно
B – високий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань з деякими недоліками	27 балів	Добре
C – добрий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	25 балів	Добре
D – посередній, достатній рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань із недоліками для виконання практичних завдань	23 бали	Задовільно
E – достатньо-мінімальний, допустимий рівень виконання та оформлення результатів практичних завдань	21 бал	Задовільно
FX – низький, недостатній рівень, наявні лише окремі елементи виконання та оформлення результатів завдань	12 балів	Незадовільно
F – низький, недопустимий рівень – відсутні елементи виконання та оформлення результатів завдань	0 балів	Незадовільно

4. Рівень професійної сформованості особистості: студентів нараховуються бали зі знаком (,,-,,) у разі :

- невідповідності вимогам педагогічної деонтології та етики поведінки у процесі діяльності за фахом (етика й культура поведінкових проявів, дотримання вимог службового дрес-коду тощо);
- дотримання правил виробничої та навчальної дисципліни (прояви недисциплінованості, спізнення та відсутність на організаційних заходах практики (настановній і підсумковій конференції, під час розподілу на базі НВК), спізнення і пропуски, порушення вимог службової дисципліни у процесі виробничої практики, несвоєчасність підготовки та подання документації тощо);
- звітна документація повинна бути представлена викладачу в останній день практики .

У випадку порушення визначених вимог груповий або факультетський керівник має право із загальної суми балів, набраних студентом за результатами практики, зняти до 5 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

1. Коломинский Я.Л. Психология детского коллектива: Система личных взаимоотношений. /Я. Л. Коломинский. – Минск: Нар. аскета, 1984. – 239с.
2. Практикум по возрастной психологии: Учеб. пособие / Под. ред. Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко. – Спб.: Речь, 2006. – С.36-37; 109-137; 257-284; 430-451; 608-631.
3. Практикум по детской психологии / Под. ред. Г.А. Урунтаевой. – М.: Просвещение: Владос, 1995. – 291с.

4. Психолого медико-педагогическое обследование ребенка. Комплект рабочих материалов /Под общ. ред. М.М. Семаго. – М.: АРКТИ, 1999. – 136 с.
5. Психолого-педагогічний супровід освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі. Дайджест 6. / Упор. О.М. Баєр. – Запоріжжя: ТОВ „ЛПС ЛТД”, 2008. – 236с. :іл. – (Бібліотека керівника дошкільного навчального закладу).
6. Смирнова Е.О. Становление межличностных отношений в раннем онтогенезе / Е. О.Смирнова // Вопросы психологии. – 1994. – №6. – С. 5-15.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VII. ПЕДАГОГІКА

Виконання навчальних завдань із педагогіки в ході виробничої практики у школі мають за мету вдосконалення наявних професійно-педагогічних умінь і навичок. Основними завданнями даної практики є:

1. Забезпечення зв'язку теоретичних знань із психолого-педагогічних дисциплін із реальним педагогічним процесом і можливістю їх застосування на практиці.
2. Озброєння практикантів уміннями й навичками організації виховної роботи в загальноосвітньому навчальному закладі з урахуванням психолого-педагогічної характеристики учнів класу.

Студенти повинні навчитися планувати виховну роботу і проводити відповідні позаурочні і позашкільні заходи, установлювати доцільні взаємини з адміністрацією, класним керівником, учнями та їхніми батьками, спостерігати за класом і окремими учнями, вести поточну і оформляти звітну документацію.

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З ПЕДАГОГІКИ:

Завдання № 1. Скласти психолого-педагогічну характеристику класу учнів, за яким закріплений студент-практикант, користуючись поданою нижче схемою.

Склад класу: вік учнів, рівень їх розвитку, працездатність та успішність.

Рівень розвитку колективу: етап розвитку дитячого колектив, характерні ознаки розвитку, особливості діяльності активу класу, його роль у формуванні та зміцненні колективу, діяльність органів самоврядування, стан взаємин між активом. Органами самоврядування та учнями між собою, лідери в колективі, їх вплив на діяльність інших учнів, напрями і форми зв'язку класного колективу з загальношкільним.

Рівень морально-духовного розвитку колективу: рівень сприйняття загальнолюдських цінностей, особливості вияву почуттів, рівень захищеності особистості, сформованість умінь і навичок у моральній поведінці.

Рівень фізичного розвитку колективу: загальний стан здоров'я учнів, ставлення до фізичної культури і спорту, потреби у фізичному розвитку.

Рівень трудового виховання: ставлення учнів до праці (громадської діяльності), рівень сформованості соціально-психологічної готовності до праці, сформованість умінь і навичок у сфері трудової діяльності, профорієнтація учнів.

Рівень естетичного виховання: сформованість почуття прекрасного, інтереси учнів до певних видів мистецтва, їх потреби щодо естетичного розвитку.

Шляхи та засоби подальшого формування колективу: створення сприятливих умов для розвитку особистості в колективі, подолання чинників, що заважають цьому.

Завдання № 2. Підготувати і провести виховний захід з урахуванням поданої нижче інформації. Сценарій заходу підписується класним керівником або груповим методистом від факультету з рекомендацією оцінки.

Форма виховної роботи класного керівника – це зовнішня організаційна характеристика виховного процесу, композиція виховного заходу. У свою чергу, **виховний захід** – організована педагогом діяльність учнів, спрямована на розв’язання виховних завдань.

Вибір адекватної форми виховної роботи здійснюється з урахуванням таких *критеріїв*, як завдання виховання, рівень розвитку первинного колективу, індивідуальні особливості школярів, об’єктивні обставини, конкретні педагогічні ситуації та ін.

Найбільш поширеною є класифікація форм виховання залежно від кількості дітей, які беруть у них участь: *масові, групові та індивідуальні*. Інший підхід пов’язаний з напрямками виховної роботи класного керівника:

- форми *організації пізнавальної діяльності* (вікторина, аукціон знань, інтелектуальна гра, засідання клубу допитливих, конкурс ерудитів, турнір ораторів тощо);
- форми *морального виховання* („круглий стіл”, прес-конференція, усний журнал, диспут, вечір запитань і відповідей, бесіди на етичні теми, огляд літератури тощо);
- форми *профорієнтаційної роботи* (зустрічі з представниками різних професій, екскурсії на виробництво, захист професій, ігри та ін.);
- форми *естетичного виховання* (літературні й музичні вечори, екскурсії до музеїв, відвідування театрів, виставок, прогулянки на природу, бесіди про живопис, музику, дискотеки, свято мистецтва, випуск рукописних журналів, турніри та ін.);
- форми *фізичного виховання* („Веселі старти”, малі олімпійські ігри, туристичні походи, спортивні конкурси та ін.).

Існує також класифікація форм виховної роботи відповідно до використання джерел і засобів виховного впливу на особистість учня, що дозволяє виділити *словесні форми, практичні та наочні*.

Технологія підготовки і проведення виховних заходів передбачає використання системи методичних прийомів і засобів:

1. У класі створюють тимчасову ініціативну групу – своєрідну раду, якій доручають розробити план майбутнього заходу.
2. Тимчасова ініціативна група планує, розробляє композицію майбутнього заходу.
3. Складання списку підготовчих справ, коштів, матеріалів, необхідних для реалізації задуму.
4. Розподіл між учасниками заходу завдань, доручень із метою забезпечення виконання кожного пункту наміченої програми заходу.
5. Клас організовано приступає до підготовки колективного заходу.
6. Безпосереднє проведення виховного заходу.

7. Заключне засідання тимчасової ініціативної групи для підведення підсумків.

P.S. При виконанні поставлених завдань рекомендуємо враховувати специфіку фахової підготовки студентів, а також особливості бази практики.

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля VII. Педагогіка

Критеріями оцінювання результатів виконання студентами ПНПУ імені В.Г. Короленка програмових завдань виробничої практики з педагогіки, передбачених Державними стандартами освіти і навчальними планами, є наступні:

№ п/п	Складові оцінювання	Розподіл балів (за 100-бальною шкалою)	Критерії оцінювання		
			Оцінка за шкалою ЕСТ та її зміст	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
1.	Рівень теоретичної готовності (визначається якістю виконання психолого-педагогічних характеристик и учнів класу)	30	А – високий рівень знань з незначними недоліками, які не мають принципового значення	30	Відмінно
			В – високий рівень знань з деякими недоліками	27	Добре
			С – добрий рівень знань	25	Добре
			Д – посередній рівень знань із недоліками, достатній для виконання поставлених завдань	23	Задовільно
			Е – достатньо-мінімальний рівень знань, допустимий для виконання практичних завдань	21	Задовільно
			FX – низький рівень, наявні лише окремі елементи знань, недостатні	12	Незадовільно

			для виконання поставленого завдання		
			F – відсутні елементи знань, низький рівень, недопустимий для виконання поставленого завдання	0	Незадовільно
2	Якість виконання практичного завдання за програмою практики (виховний захід)	40	Використовується накопичувальна підхід з урахуванням кількості та обсягу практичних завдань, за умов якого студент отримує:		
			A	36-40	Відмінно
			B	33-35	Добре
			C	30-32	Добре
			D	27-29	Задов.
			E	24-26	Задов.
			X	1-23	Незадов.
3	Рівень відповідності звітної документації вимогам програми, захист результатів практики	30	<p>Критерії оцінювання:</p> <p>відмінно (20-30 балів) виставляється, якщо студент-практикант виконує практичне завдання на якісно високому рівні, виявляє при цьому ґрунтовність і творче володіння професійними вміннями, зацікавленість щодо вдосконалення існуючої в навчальному закладі чи в роботі класного керівника системи виховної роботи, з інтересом спостерігає за досягненнями педагогічної науки, демонструє прагнення до реалізації в навчально-виховному процесі сучасних рекомендацій педагогічної теорії та практики, що знайшло належне відображення у психолого-педагогічних спостереженнях;</p> <p>добре (10-19 балів) виставляється, якщо студент-практикант сумлінно поставився до виконання практичного завдання, виявляє самостійність, усвідомлено підходить до аналізу педагогічних явищ і процесів, використовує традиційні форми, методи і види професійно-педагогічної діяльності, досить ретельно аналізує психолого-педагогічні спостереження;</p> <p>задовільно (1-9 балів) виставляється, якщо студент-практикант несумлінно поставився до виконання практичного завдання, на репродуктивному рівні використовує елементи сучасних освітніх технологій, лише частково виявляє самостійність та ініціативність, демонструє фрагментарні вміння щодо реалізації професійно-педагогічної діяльності, у психолого-педагогічних спостереженнях відсутні висновки, логічні зв'язки;</p> <p>незадовільно (0 балів) виставляється, якщо студент-практикант безвідповідально поставився до виконання практичного завдання, лише частково вміє вирішувати педагогічні проблеми, не виявляє зацікавленості до здійснення виховної роботи, результати психолого-педагогічних спостережень мають фрагментарний характер, оформлені несвочасно.</p>		

ЗМІСТ

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ..... 3

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І
ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ 6**

**ЗМІСТ ВИРОБНИЧОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ
(ЗА ВИДІЛЕНИМИ ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ) 10**

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З КОЖНОГО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 12

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ЛОГОПЕДІЯ 12

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами
зі змістового модуля І. Логопедія 14

Рекомендована література зі змістового модуля «Логопедія» 16

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА 17

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами
зі змістового модуля ІІ. Спеціальна педагогіка..... 18

Рекомендована література зі змістового модуля «Спеціальна педагогіка» 19

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ 20

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами
зі змістового модуля ІІІ. Спеціальна психологія 22

Рекомендована література зі змістового модуля «Спеціальна психологія» ... 195

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІV. ПСИХОПАТОЛОГІЯ 24

Критерії оцінювання виконаних завдань студентами
зі змістового модуля «Психопатологія» 26

Рекомендована література зі змістового модуля «Психопатологія» 30

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. ШКІЛЬНА ГІГІЄНА 31

Критерії оцінювання виконаних завдань
зі змістового модуля V. Шкільна гігієна..... 32

Рекомендована література зі змістового модуля «Шкільна гігієна»	35
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ	35
Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля VI. Загальна психологія.....	36
Рекомендована література зі змістового модуля «Загальна психологія».....	37
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VII. ПЕДАГОГІКА.....	38
Критерії оцінювання виконаних завдань студентами зі змістового модуля VII. Педагогіка	40

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ВИРОБНИЧОЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ**

**ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Галузь знань: *01 Освіта/Педагогіка*

Напрямок підготовки: *016 Спеціальна освіта*

Курс навчання: IV-й. **Семестр:** 8-й

Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсет. Цифровий друк.
Ум. др. арк. 3.

---

*ВІДДРУКОВАНО: ФОП Піскова М.А.
м. Кропивницький, вул. Тараса Карпи, 17–11.*

СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ
№ 24440000000027816 від 18.08.2016.